

Kära åhörare,

ärade arrangörer av årets kulturvecka. Jag känner mig mycket hedrad att som en av dessa berättare i detta landskap av berättelser få hålla årets invigningstal.

Aldrig kan vi underskatta skogens betydelse för den litteratur som sipprat och fortsätter sippra ut i detta land med ”gråstensrygg och granpäls” som vi kallar Sverige. Det rinner ordfloder genom bokskogen. Trädens rötter slingrar sig samman med språkets och skogen susar genom allt det skrivna.

Årets litteraturpristagare tar inte bara emot Selma Lagerlöfs pris utan tar också priset av att skogsskriva sig fram genom ett helt diktarliv. ”Författaren är ett finstämt instrument på vilken naturen spelar”, sade Elin Wägner. Och jag tänker att den vemodiga nordvästlundska skogen verkligen har komponerat storverk på Bengt Berg. I en av sina dikter säger han: ”Nu gäller det att lyssna för även träden har sitt eget språk, hotat av utplåning, som vårt eget.” ”Än finns skogstankar, granord, granspråk, gransång och tallarnas nattliga samtal högt över spåren i snön” På ett annat ställe säger han ” Guld och gröna skogar är som ansjovis och vaniljsås - det skär sig.”

Skogen växer genom böckernas sidor, ut och in i författarskap och bevaras på detta sätt för framtida generationer, inte helt olikt ett naturreservat.

Visst ser ni Gunnar Ehnes ljuvliga bondskog framför er, den som är fylld av ”smörsopp och kantarell”, eller den som Ehrensvärd istället beskriver som ”den nordiska dysterhetens väldiga spikmatta”.

Och visst kan ni höra Kalevalas Väinömöinen sjunga ”en gran med blom i toppen, ända upp i himlen, rätt igenom molnen. Sjunga ”så att Karlavagnen sätter sig bland granens grenar.”

Visst ser ni också Jan Danielssons björkar när de spricker upp i ” plötsliga leenden, med glimtar av ömhet och omtanke...” och hur Solveigh von Schoulz rusiga björkar ”glömt allt, förälskade som de är i sina nya blad ”

Drömmer ni som jag om Eva Stina Byggmästers ” små fauner med gröna sånger.” Om Tranströmers ek som egentligen är ”en förstenad älg med milsvid krona” och därför ”kräver sin scen” som Artur Lundqvist påpekade.

Har ni granskat alarna på Harry Martinssonskt vis där de ”avlar fram sin gråa silverull och blånar i sitt ris som stillsam rök”. Kanske växer de i dungen där den Frödingska göken gol.

Hör ni ”asparna som skälver för livet” i Ingrid Arvidssons dikt, som ”ropar om rymder och vidd” i Einar Malms.

Har ni hänförts av Karlfeldts rönn, den där unga sierskan ”vars blomning doftar trolldom och hedendom”.

Astrid Lindgren sade att efter sin död skulle hon ännu leva i en lind. Och kanske är det i den lindens blomstrande te som Marcel Proust doppar sin legendariska madeleinekaka.

Därför kan vi aldrig underskatta de som sätter sig på knä framför en lokalt förankrad sten invid en bortglömd sjökant, manade att i ett djupt livsuppdrag förmå beskriva just den stenen. De pytteorden som uppkommer där i skärskådningen av en sten kan få enorm räckvidd och skriva fram en hel landsändas historia.

Aldrig kan vi underskatta den som tar oss med i ett trehundraårigt vidunderligt äventyr av sjuhövdade djur och sexton solar. Eller de som lyckades sammanfatta precis det vi själva tänkte säga, men aldrig sade. De som ändrade hela vår världsuppfattning med ett stycke elegant formuleringsförmåga. Som fångade sanningen det där sekundschnabba ögonblicket då sanningen svepte förbi. Aldrig kan vi underskatta den som vässar pennan för att granska det icke så vackra och belysa det som inte vill belysas för att ta oss närmare förståelsen för tillvarons förunderliga dimensioner.

Och aldrig kan vi underskatta skogens betydelse för litteraturen. Vår möjlighet att tillgodogöra oss kunskap, låta oss inspireras eller fantasifly en smula av en spännande sci-fi hör ihop med träden som dagen gör med natten, som vargen med höken och hjortonen med sockret.

Träden är författarens vagga och poetens kista, de är värmen i journalistens härd och den skugga där årets sommarnovell blir till. De är djupet i en roman, filosofens vindlande vandring genom resonemang och lövsuset i en sommarvisa. Träden är biblioteksbygget, själva bokhyllorna och precis varenda bok som existerar och har existerat. Det tryckta ordets svärta är kolet av ett bränt träd. Träden är därför varenda ord som någonsin getts ut, nu och genom historien.

Vidare kan vi aldrig underskatta bokens betydelse för boken. Bokträdet namn är *Fagus sylvatica*. Det kommer från latin och betyder växer i skog. Den läsbara boken heter *codex* på latin vilket betyder kloss av trä. Boken är faktiskt bokens bästa vän. Våra förfäder ristade sina runor i trästavar från bokträdet för att få sin mening hörd. De kallades bokstavar och gissa om inte de sedan blev de berömda bokstäverna.

Haha. Inte bara är träden och skogen stommen till alla böcker. Skogen är själva litteraturen.

Ord av yttersta vikt kryper ut ur träden och dansar barfota i kråkriset.

Lyriska formuleringar håller sig vajande fast i tuvullen och jublar i ett jiehoo när de släpper taget och landar på myren. Andemeningar skruvar sig ut ur grova stammar och bildar ett formidabelt trassel av bokstäver i kronan. Skogen är

fylld av sagor i stensöt stil. Knivskarpa skrifter som rätar ut vingarna

och flyger iväg. Det är ett språk som gnistrar i snigelns trevande antenner,

i bark, i jord, i löv, i hjortens horn när den viker huvudet åt sidan.

Det är ett språk som prasslar i trollsländans vingslag och blänker till i tusenfotingens ryggsköld när barken viks undan. Och ibland sitter där ett ord av yttersta vikt framför dig på stigen. Det är mycket stilla och grönbrunt och väntar på dig. Och du tror att du blivit tokig. Men allt är som det ska. Skogen är en oskriven bok, du är författaren och i din hand har du ett oskrivet blad av ett träd.

Därför ska vi heller aldrig underskatta vår egen förmåga att vrida världen rätt igen någon millimeters grad med en klykstjärtad konsonant eller violvokal. Med ytterligare en försiktig förstadikt som tar avstamp ifrån en värmländsk skog.

Margareta Ekarv skriver: ”Vi bär ett landskap med oss något som blivit kvar under ögonlocken. Det lever sitt liv där var vi än befinner oss.”

Framför oss ligger nu allt det där värmländska och väntar på att bli beskrivet och tolkat ännu en gång. Framför oss finns Rottens os vid Lövems långa sjö.

Denna natur är en berättelseplats, en skrivpunkt, en ordort.

Och vems betydelse för berättandets historia i detta landskap har varit starkare än Selma Lagerlöf. Aldrig kan vi underskatta hennes arbete och värv. Hon sade ”Landskapet har ännu inte sagt sitt sista ord.” Och så länge skogarna står kan orden ännu hittas, tryckas, bli litteratur och göra världen till något bättre. Så länge skogarna står kan ännu skalders huvuden lagerlövas.

Werner Aspenström skrev i en av sina dikter att ”sardinen vill att burken öppnas mot havet” och jag är helt övertygad om att boken vill öppnas mot skogen.

Med dessa ord förklarar jag 2023 års kulturvecka invigd.